

דף ל.

עין משפט א ב.

או"ח סימן קי סעיף ז

ז. אומר תפלת הדרך אחר שהחזיק בדרך ז, ואין לאומרה אלא א"כ יש לו ללכת פרסה ה, אבל בפחות מפרסה לא יחתום בשם ומלכות י.

הגה: לכתחלה יאמר אותה בפרסה הראשונה.

ח. שכח מלאומרה יאמר אותה כל זמן שהוא בדרך, והוא שלא הגיע לתוך פרסה הסמוכה לעיר ז שרוצה ללון בה, דמשם ואילך יאמר אותה בלא שם ומלכות.

עין משפט ג.

או"ח סימן קי סעיפים ד

עיין לעיל דף כט: עין משפט ח.ט.

עין משפט ד ה.

או"ח סימן קי סעיפים א ג

א. בשעת הדחק כגון שהוא בדרך או שעומד במקום שהוא טרוד וירא שיפסיקוהו או שלא יוכל להתפלל בכוונה תפלה ארוכה מתפלל אחר ג' ראשונות תפלת הבינונו ואומר אחריה ג' אחרונות ואומר מעומד, וכשמגיע לביתו א"צ לחזור ולהתפלל.

ד. ולא בעיבורה של עיר שזה בתוך ע' אמה ושיריים שהם שני שלישי אמה, ואם יש עליו אימת הדרך יכול לאומרה גם בתוך עיבורה של עיר. שם אות נ"ב.

ו. וכל מה שצריך להחזיק בדרך היינו ביום הראשון אבל בשאר הימים אפי' בעודו במלון אומרה, שם אות נ"ג.

ה. שזה ח' אלפים אמה, מ"א ס"ק ט"ו. ועיין בסי' רס"א סעיף ב'.

ו. ואם הולך במקום סכנה אפי' בפחות מפרסה יש לאומרה, ט"ז ס"ק ו', וכה"ח אות נ"ו.

ז. הגם שיש חולקים אנו אין לנו אלא דברי הטור והשו"ע דאין לברך בשם ומלכות בתוך פרסה הסמוכה לעיר, אבל במקום סכנה י"ל דיכול לברך וכמ"ש הט"ז בס"ק ו'.

בימות הגשמים ^ה ובמוצאי שבת ויו"ט אין מתפללין הביננו ^ט.

ג. ההולך במקום גדודי חיה וליסטים מתפלל כך: צרכי עמך ישראל מרובים וכו'... ^י ומתפלל כשהוא מהלך, ואינו צריך ג' ראשונות ולא ג' אחרונות וכשיגיע לישוב ותתקרב דעתו חוזר ומתפלל תפלת שמונה עשרה.

הגה: ואם לא חזר להתפלל ^כ הוי כשכה דיש לו תשלומין.

עין משפט ו. או"ח סימן צד סעיף ד

ד. היה רוכב א"צ לירד ^ל אלא מתפלל דרך הילוכו או נסיעתו. ואם היה יכול לעמוד כגון בקרון או בספינה עומד ^מ ואם לאו מתפלל יושב או מהלך אפי' אם אין פניו כנגד ירושלים, ואפי' שלא במקום סכנה כי אם יעמוד ויתפלל יקשה בעיניו איחור דרכו, והכל לפי הדרך והמקום ויראתו וישוב דעתו.

ויש מחמירין לעמוד באבות וראוי לחוש לדבריהם ^נ שלא במקום סכנה.

ה. ברכות כ"ח, כ"ט. ומשום שצריך לומר בה ותן טל ומטר, ובמו"ש צריך לומר בה הבדלה.

ואם עבר והתפלל בימות הגשמים או במו"ש תפלת הביננו יצא וכן גם בלא שעת הדחק אם עבר והתפלל הביננו יצא, עיין בכה"ח אות ג' ואות ז'.

ט. עיין בכה"ח אות ח', דבזה"ז אין נוהגין להתפלל הביננו, ועי' ביה"ל מה שכתב טעם לזה.

י. וזה הנוסח שלה: צרכי עמך ישראל מרובין ודעתן קצרה יר"מ ה' אלהי שתתן לכל אחד ואחד כדי פרנסתו ולכל גויה וגויה די מחסורה והטוב בעיניך עשה בא"י שומע תפלה. והוא מגמ' ברכות כ"ט, כנוסח הרי"ף והרמב"ם והרא"ש. וי"א דמקדים לומר רבון העולמים צרכי עמך וכו' דלעולם יסדר שבחו של מקום, ואח"כ יתפלל, כה"ח י"א.

כ. היינו מתוך אונס או שוגג או שלא ידע שחייב לחזור ולהתפלל או כלה הזמן בדרך, אבל בהזיד אין לה תשלומין, כה"ח אות י"ב.

ל. שאם יאחר דרכו לא תהיה דעתו מיושבת או משום שע"י הירידה והעליה מתבלבלת מחשבתו ולא יכול לכוין, ועיין בכה"ח אות ט"ו.

מ. ואף דהוי כמהלך בעצמו כיון שהספינה או הקרון מהלכים מ"מ לתפלה סגי כשעומד בקרון, עיין בט"ז ס"ק ד'.

נ. כ"כ בב"י להלכה וכן הסכים הב"ח, ואבות היינו ברכה ראשונה בלבד פרמ"ג בא"א אות ז', וכה"ח אות כ'.

עין משפט ז.

אור"ח סימן צד סעיף ג

ג. מי שאינו יכול לכוין הרוחות יכוין לבו לאביו שבשמים.

עין משפט זא.

אור"ח סימן צד סעיף א

א. בעומדו להתפלל י"ח אם עומד בחו"ל יחזיר פניו כנגד ארץ ישראל ויכוין לבו גם לירושלים ולמקדש^ע ולבית קה"ק. היה עומד בא"י יחזיר פניו כנגד ירושלים ויכוין גם למקדש ולבית קה"ק. היה עומד בירושלים יחזיר פניו כנגד המקדש ויכוין לבו גם כנגד בית קה"ק. היה עומד אחרי הכפורת דהיינו בכותל המערבי מבחוץ^פ מחזיר את פניו לכפורת.

עין משפט ט י.

אור"ח סימן פט סעיף ה

ה. יב. בשעת הדחק כגון שצריך להשכים לדרך יכול להתפלל משעלה עמוד השחר, וימתין מלקרות ק"ש עד שיגיע זמנה^צ ואע"פ שאינו סומך גאולה לתפלה עדיף שיתפלל כך בביתו מעומד מאשר יתפלל בזמנה והוא מהלך וסומך גאולה לתפלה.

ט. וי"ח ברכות ל' ע"א, שנאמר "והתפללו אליך דרך ארצם" וכן "והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת" וכן "והתפללו אל הבית הזה" וכן "והתפללו אל המקום הזה. עד שנמצאים כל ישראל מכוונים את לבם למקום אחד, ששם שער השמים שכל התפלות עולות דרך שם, ואין השפע יורד אלא דרך שם ומשם מתפשט לכל העולם, כה"ח אות א'.

וי"ח היה בחו"ל יחזיר פניו כנגד א"י לאו דוקא אלא כנגד ירושלים ג"כ וי"א דדי בכוונת הלב על ירושלים, ועיין בכה"ח אות ב'.

ע. ונחשב בזה כאילו אנו עומדים ומתפללים במקדש, הטור.

פ. וי"ח אבל בהר הבית מקום המקדש אסור לעמוד בזה"ז שכולם תמאי מתים שאין לנו אפר פרה, ועיין ברמב"ם בהלכות ביאת המקדש פ"ג דעכשיו שביהמ"ק חרב ואין אנו יודעים באיזה מקום היה החיל ובאיזה מקום היתה העזרה בכל מקום המקדש אסור להכנס אפי' הוא טהור משאר טומאות ואין עליו אלא טומאת מת בלבד, כה"ח אות ה'.

צ. וי"ח וע"פ דברי האר"י ז"ל אין להתפלל בלי שקרא ק"ש וא"כ עדיף להמתין שיגיע זמן ק"ש כדי שיוכל להסמיך גאולה לתפלה. ואפי' אם מתפלל כשהוא מהלך. כה"ח אות נ"ד וגם מר"ן אילו היה רואה דברי האר"י ז"ל היה פוסק כמותן.

ואם היה בא בדרך וראה שיעבור זמן ק"ש יקרא ק"ש בלא ברכותיה ואחרי שיגיע לביתו יקרא ק"ש עם ברכותיה ויסמוך גאולה לתפלה, כה"ח אות נ"ח.

עין משפט כ.

אור"ח סימן רפו סעיף ב

ג. כל יחיד חייב להתפלל תפילת מוסף בין אם יש צבור בעיר או לאו.
הגה: וחוזר הש"ץ כשאר התפלות ק.

דף ל:

עין משפט א.

אור"ח סימן קא סעיף א

א. צריך לכוין בכל הברכות ו' ואם אינו יכול לכוין בכולם לפחות יכוין באבות, ואם לא כיון באבות ש' אפי' שכיון בכל השאר חוזר ומתפלל.
הגה: והיום אין חוזרין בשביל חסרון הכוונה ה' שאף בחזרתו קרוב הוא שלא יכוין.

עין משפט ב.

אור"ח סימן צ סעיף יח

יח. יט. בית המדרש קבוע קדוש יותר א' מבית כנסת, ומצוה להתפלל בו

ק. וע"פ הסוד גדולה חזרת הש"ץ יותר מהלחש, וכשאומר "איה" בכתר יכוון לקבל תוספת נשמה דבחינת יום, והטעם שנהגו לומר פסוק שמע ישראל בכתר, משום גזירה שהיתה שמלך פרס גזר שלא יקראו ק"ש וחכמים שהיו באותו הדור תקנו להבליעו בכתר והגם שנתבטלה הגזירה אחרי שביקשו רחמים, אמרו חכמים להשאירו לפרסם הנס שהיה ויש לכוין באמירת אחד על מסירות נפש. כה"ח אות כ'.

ו"ל תמידים כסדרם ולא עם נו"ן בסוף כי זה טעות. כה"ח אות כ"א.

ר. ברכות ל"ד. כתב הטור בשם הרא"ה שירגיל אדם עצמו לכוין לפחות בחתימה של כל ברכה, וכתב הב"ח הטעם שבחתימה היא שבחיו של הקב"ה לא כן באמצע הברכה הם שאלותיו. ועוד שבסיום הברכה ישנו הזכרת השם ומי שאינו מכוין בו הוא נענש, כה"ח אות א'.

ש. לפי שיש בה גדולת השם וזכות ראשונים וגאולת האחרונים. כ"כ האבודרהם. והכלבו כתב לפי שיש בה מ"ב תיבות כנגד שם מ"ב, ועוד שרוב הכוונות ע"פ סודן של דברים הם בברכת אבות, שם אות ב'.

ו"ג גם יזהר לכוין במודים שעיי"ז ניצול שלא יהיה שדרו נחש.

ת. וכ"כ הברכי יוסף באות ב', אך דעת מר"ן נראה דחוזר גם היום אבל לא נהגו כדבריו. ו"ג אבל בק"ש כיון שדי בכוונה בפסוק ראשון חוזרין אם לא כיון וכמ"ש בסי' ס"ג סעיף ד' וסי' נ"א סעיף ז', מ"א ס"ק א'.

א. ברכות דף מ', דכתיב אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב.

יותר מבהכנ"ס והוא שיתפלל בעשרה ^ב.

הגה: וי"א אפי' בלא עשרה עדיף, ודוקא אדם שתורתו אומנותו ואינו מתבטל ^ג, ואפי' הכי לא ירגיל עצמו לעשות כן שלא ילמדו ממנו עמי הארץ ויתבטלו מבהכנ"ס.

הגה: ת"ח אסור לו לעסוק בתורה בבהכנ"ס בזמן שהצבור אומרים סליחות ותחנונים ^ד מטעם שלא ילמדו ממנו עמי הארץ.

עין משפט ג. אר"ח סימן קא סעיף א
עיינ לעיל עין משפט א

עין משפט ד ה. אר"ח סימן קכו סעיף ג

ג. כל מקום שהיחיד חוזר ומתפלל גם הש"ץ חוזר ומתפלל ^ה חוץ משחרית של ר"ח שאם שכח ש"ץ ולא הזכיר יעלה ויבא בחזרה אין מחזירין אותו משום טורח צבור כיון שתפלת המוספין לפניו ^ו שהוא מזכיר בה של ר"ח, ומ"מ אם נזכר קודם שהשלים תפלתו חוזר לרצה, דאין בזה טורח צבור.

הגה: וי"א דאם טעה בשחרית של שבת ויו"ט דינו כמו בר"ח דאינו חוזר ^ז.

- ב. ואפי' שבבהכנ"ס ישנו צבור ברוב עם, בית המדרש בעשרה עדיף, ועיינ בכה"ח אות קי"ג עוד תירוץ והנפ"מ.
- ג. פי' שאינו רוצה להתבטל מלימודו.
- ד. ואם הוא כבר התפלל, ואינו עומד שם אלא לענות קדישים וקדושות, עוסק בלימודו ואינו חושש וזה ברור וכן נהגו. כה"ח אות קט"ז.
- ה. ש"ץ ששכח לומר ברכת כהנים אם אמר את סיום הברכה המברך את עמו ישראל אינו חוזר, כה"ח אות ט"ו.
- ו. אבל אם טעה במוסף חוזר ולא אומרים הנה מנחה לפניו דרק בתפלה סמוכה אמרינן אינו חוזר, כה"ח אות י"ז.
- ז. וכך פסק הב"ח וכן דעת הפמ"ג, אבל מר"ן בב"י פסק דוקא בשחרית של ר"ח אם לא הזכיר הש"ץ יעלה ויבא אינו חוזר, אבל בשחרית של שבת ויו"ט אם לא הזכיר של שבת צריך לחזור, וכך פסק הפר"ח, כה"ח אות י"ט. ואם חל ר"ח בשבת ולא הזכיר יעלה ויבא בשחרית אינו חוזר דדינו כמו בחול ולא פלוג, כה"ח אות כ'.
ואם הש"ץ שכח יעלה ויבא בחול המועד בשחרית דינו כמו בר"ח דאינו חוזר, שם.

עין משפט ו.

א"ח סימן קה סעיף א

א. המתפלל שתי תפילות זו אחר זו כגון בתשלומין או בשחרית ומוסף, צריך להמתין ^ה בין זו לזו שיעור מהלך ד' אמות כדי שתהיה דעתו מיושבת להתפלל בלשון תחינה.

עין משפט ז ז.

א"ח סימן תכב סעיף א

א. בערבית שחרית ומנחה מתפלל שמונה עשרה ואומר יעלה ויבא ברצה ^ט, ואם לא אמרו בערבית אין מחזירין אותו ^י שאין מקדשין ר"ח בלילה, בין שר"ח יום אחד או יומים, אבל אם לא אמרו בשחרית או במנחה מחזירין אותו.

ב. אם נזכר קודם שהתחיל מודים אומר יעלה ויבא במקום שנזכר, ואם לא נזכר עד אחר שאמר מודים, אם נזכר קודם שהשלים תפלתו חוזר לרצה ^כ ואם לא נזכר עד אחר שהשלים תפלתו ^ל חוזר לראש.

ה. ^ו ברכות ל', והיינו דאחר שעקר רגליו ואמר עושה שלום במרומיו, ישהה מהלך ד' אמות ב"ח, כה"ח אות ב'. וה"ה לש"ץ שחוזר התפלה צריך להמתין שיעור מהלך ד' אמות כדי שתתישב דעתו. שם אות ג'.

וצריך להמתין שיעור ד' אמות ואפי' רוצה להתפלל התפילה השניה במקום שכלו ג' פסיעותיו, אבל ברוצה לחזור למקומו בלאו הכי צריך להמתין שיעור זה שלא יהיה ככלב החוזר על קיאו, ואם הוא בציבור במנחה או בשחרית ממתין שם עד הקדושה, כה"ח אות ד', ועיין בסי' קכ"ג סעיף ב', ושם בכה"ח אות כ'.

ט. ברייתא שבת כ"ד.

י. מ"מ אם נזכר לפני שיאמר מודים אומרו שם, מרדב"ז, כה"ח אות ד'. אך לדברי מר"ן השו"ע בסי' רצ"ד סעיף ד' מיד כשסיים הברכה המחזיר שכינתו לציון אין לו לחזור ומשמע דאינו אומרו ג"כ שם לפני מודים, וכן עיקר וכן כתב הא"ר והברכי יוסף, ועיין שם בכה"ח.

י. וכשאמר ברוך אתה ה' ונזכר מסיים המחזיר שכינתו לציון ואינו חוזר בערבית. שם אות ח', אבל בשחרית או במנחה אומר למדני חוקיך. כה"ח אות י"א. אם לא התפלל ערבית דר"ח והתפלל שחרית בר"ח שנים גם לתשלומין ושכח ולא אמרו בשניה אינו חוזר.

י. וה"ה שכח ולא התפלל מנחה בר"ח כשהוא היה יומים ר"ח והתפלל ערבית שנים ולא אמרו בשניה אינו חוזר, כה"ח אות ו'.

י. אם לא אמר יעלה ויבא בשחרית ונזכר שלא אמרו רק אחרי תפילת מוסף מתפלל מנחה שנים, כה"ח אות ח'.

כ. דג' אחרונות נחשבות כאחת.

ל. היינו שאמר יהיו לרצון אמרי פי הראשון דהוא ג"כ מכלל התפלה, כה"ח אות י"ד.

ואם הוא רגיל לומר תחנונים אחר תפלתו ונזכר קודם שעקר רגליו מ חוזר לרצה.

הגה: אם מסופק אם הזכיר או לאו א"צ לחזור.^ג

הגה: ש"ץ ששכח להזכיר בשחרית עיין בסי' קכ"ו.

עין משפט ט. או"ח סימן צג סעיף ב

ב. לא יעמוד להתפלל אלא באימה והכנעה^ה ולא מתוך שחוק וקלות ראש ודברים בטלים, ולא מתוך כעס, אלא מתוך שמחה^ו כגון דברי תחנומין של תורה סמוך לגאולת מצרים או סמוך לתהלה לדוד שכתוב בו "רצון יראיו יעשה" ו"שומר השם את אהביו".

- וּכְשֶׁחֹזֵר לְרֹאשׁ א"צ לומר עוד הפעם ה' שפתי תפתח, כה"ח אות ט"ז מריטב"א, מ. היינו קודם ה-יהיו לרצון אמרי פי האחרון.
- נ. אלו דברי הכלבו, אבל הב"י השיב עליו ודעתו שצריך לחזור וכן הסכים הב"ח, והמ"א בס"ק ד' הסכים לדברי הב"י והב"ח וכן הסכים הפר"ח והטוב שיתנה שאם אינו חייב תהיה תפלתו נדבה, והגם דבזה"ז אין מתפללים נדבה במקום ספק מתפללין, כה"ח אות י"ח.
- ו. ויהיה אדם זהיר לומר יעלה ויבא דאם שכח לא הוי סימן טוב, ומובא מעשה בזמן האר"י ז"ל שאחד שכחו בערבית ואמרו לו בחלום "נתנני ה' בידי לא אוכל קום", כה"ח אות י"ט.
- ז. ויש לומר ביום ראש "חדש" הזה ולא ביום ראש החדש הזה, בן איש חי פ' ויקרא אות י"ד, וכה"ח אות כ', שיש כוונה במספר ראש חדש. ע"ש.
- ח. היינו הכנעה שיש בה שמחה שיזכור כי הוא עפר ואפר רמה ותולעה, ואפ"ה זכהו הקב"ה להתפלל לפניו, אשר הוא רם ונישא אשר כמה מלאכים קדושים מתאווים להקדישו ולהעריצו וכו', ועיין עוד בכה"ח אות ו'.
- ט. וז"ל שער הכוונות בדף א' ע"ב אסור לאדם להתפלל תפלתו בעצבון ואם עשה כך אין נפשו יכולה לקבל האור העליון הנמשך עליו בעת התפלה, ורק בעת שמתוודה ומפרט חטאיו אז טוב להתעצב, אבל בשאר התפלה נמשך נזק גדול ע"י עצבותו וכו', כדמיון עבד שאם משמש את רבו בעצבון נמאסת עבודתו לפניו, וכמעט שעיקר המעלה והשלמת והשגת רוה"ק תלויה בדבר זה בין בעת התפלה ובין בעת עשיית כל מצוה, ועיין בכה"ח אות ז'.
- י. ושם אות ח' אותם העומדים בבית הכנסת ומראים עצמם עייפים ואינם יכולים לעמוד עליהם הכתוב אומר "ולא אותי קראת יעקב, כי יגעת בי ישראל" ע"ש.

עין משפט י.

או"ח סימן צא סעיף ו

ו. דרך החכמים והתלמידים שלא יתפללו אלא כשהם עטופים פ.

הגה: ובשעת זעם בעולם יש לחבק הידים בשעת התפלה כעבד לפני רבו, ובעת שלום י' יש להתקשט בבגדים נאים ולהתפלל.

פ. וכל אדם יש לו לעשות כך כת"ח לקיים מצות "הכון לקראת" וכו'.
ו ואפי' בשחרית בעת הנחת תפילין לא ישאיר שרוול לבוש והשני חלוץ אלא יחזור וילבשם שניהם אחר הנחת התפילין, כה"ח אות כ"ו.

צ. ולא ישלב עשר אצבעותיו ימין ושמאל כי הוא מוריד דין על עצמו בזה ח"ו, משער רוה"ק דף י' ע"א, וכה"ח אות כ"ח.

ובשם המקובלים יזהר אדם שלא ישא עליו שום דבר של ברזל בעת התפלה, שם אות כ"ט. וא"כ צריך ליזהר שלא יהיו עליו מפתחות או מטבעות ואולי עדיף לעשות את המפתחות מחומר אלומיניום.